

دو انتصاب جدید در پاستور

محمدرضا عارف، معاون اول دولت چهاردهم طی احکامی جدیدترین مسئولان حوزه کاری اش را معرفی کرد. براساس احکام صادر شده، علیرضا خامسیان به عنوان معاون ارتباطات و اطلاع‌رسانی دفتر معاون اول رئیس‌جمهور منصوب شد. همچنین در حکم دیگری که از سوی معاون اول صادر شد، فائزه دولتی به سمت مشاور و دستیار ویژه معاون اول رئیس‌جمهور رسید.

حجت بر دولت تمام شد

حسینعلی حاجی‌دلگانی، نماینده مجلس دوازدهم در گفت‌وگو با خبرنگاری مهر با اشاره به رأی اعتماد مجلس به همه گزینه‌های پیشنهادی رئیس‌جمهور، گفت: «با این اقدام مجلس، حجت بر دولت تمام شد و دولت چهاردهم باید با جدیت کار کند و هیچ بهانه‌ای برای اینکه کاری بر زمین بماند، ندارد.» او همچنین گفت: «مجلس شورای اسلامی با رأی به همه گزینه‌های پیشنهادی دولت چهاردهم برای تصدی وزارتخانه‌ها، در عمل وفاق ملی را نشان داد و در این زمینه گام برداشت و با دولت به خوبی همراهی کرد.» این نماینده مجلس در پایان گفت: «انتظار ما از دولتمردان جدید آن است که اگر ضعف و کوتاهی‌هایی در گذشته به‌ویژه در این چند ماه بعد از شهادت رئیس‌جمهور به وجود آمده است، اعلام کنند اما مدام به دنبال بهانه‌جویی و مقصر پیدا کردن نباشند و برای رفع مشکلات کشور به صورت شایسته‌روزی کار و تلاش کنند. متأسفانه در گذشته شاهد بودیم برخی از دولت‌ها آن‌طور که باید و شاید کاری نکردند و فقط دنبال مقصر جلوه دادن دولت‌های قبل از خودشان بودند. کشور مشکلاتی دارد که باید به سرعت برای رفع آن تدبیر شود و نباید وقت کشور را صرف ایراد گرفتن به دولت‌های قبل کرد.»

حالا نوبت دولت است

اسماعیل کوثری، نماینده مجلس دوازدهم در گفت‌وگو با خبرنگاری خانه ملت با اشاره به دیدار رهبری با اعضای کابینه دولت چهاردهم گفت: رهبر معظم انقلاب همواره اساس کار را بر تعامل میان سه قوه نهاده‌اند؛ به‌گونه‌ای که منفعت نهایی را مردم ببرند. از زمانی که دکتر پزشکیان رئیس‌جمهور ایران شد و دولت وفاق شکل گرفت، تأکید رهبری بر همکاری دولت و مجلس بود که در عمل مجلس با رأی اعتماد کامل به وزاری پیشنهادی دولت چهاردهم، آن را نشان داد و اکنون نوبت دولت است که به وظایف خود به نحو شایسته عمل کند. او ادامه داد: «امیدواریم این همکاری که میان مجلس و دولت شکل گرفته در جریان لایحه‌هایی که به مجلس می‌آید نیز دیده شود و مجلس در جهت تسهیل امور کشور و منافع ملی به موارد رسیدگی کند تا در نهایت مردم نافع اصلی آن باشند.» کوثری همچنین گفت: «دولت باید تلاش کند به‌گونه‌ای عمل کند که لازم نباشد مجلس به سمت استفاده از ابزارهای نظارتی سوال و استیضاح برود و بیشتر تمرکز خود را در جهت رسیدگی به لویجی بگذارد که برای پیشرفت کار از سوی دولت به مجلس ارائه می‌شود.»

تابوشکنی و وفاق ملی

نگاهی به انتصاب عبدالکریم حسین‌زاده به معاونت امور توسعه روستایی و مناطق محروم

می‌ستاند و نیز از درخشش وزیباپی و رنگین کمان زیبایش می‌کاهد همواره از دغدغه‌هایم بوده است.»

همچنین او در اولین مناظره انتخاباتی در دور دوم نیز به این موضوع به شکل مشخص اشاره کرد و در بحثی که میان او و سعید جلیلی رقیب انتخاباتی اش شکل گرفت، گفت: «برخی جزء مذهب و قومیتی هستند و به آنها پستی ندادیم. بیشتر این را گفتیم که چنین کاری کردیم و پستی ندادیم سه تا نام افراد گرد آوردند که البته سنی هم نبودند. اگر من سنی باشم و در این مملکت توان علمی داشته باشم، حق دارم در این مملکت در جایگاه خودم قرار بگیرم یا نه؟ ما چنین نکردیم... حداقل در رده‌های بالا، شما از این تنوع جامعه ایران چیزی مشاهده نمی‌کنید: الان که اکثر قدرت در دست یک جناح خاص است و همه جاها را از یک گروه خاص می‌گذرانند.»

همین سخنان و البته سخنان محمدجواد ظریف، رئیس‌شورای راهبردی دوره انتقال دولت چهاردهم درباره تبعیض مثبت برای اهل تسنن در رویکرد این کشور، انتظار حضور پرنرنگ‌تر از همیشه اهل سنت در این دولت را ایجاد کرد. پس از آن با اعلام اسامی وزرا شاهد آن بودیم که نبود نام وزیری از اهل تسنن در فضای سیاسی از سوی چهره‌هایی در خود مجلس و از سوی برخی نمایندگان از جمله محمد قسیم عثمانی با واکنش روبه‌رو شد و حاشیه‌هایی را به همراه داشت و حالا انتصاب عبدالکریم حسین‌زاده به عنوان معاون رئیس‌جمهور، که تا به امروز و در این سطح بی‌سابقه بوده، یعنی یک گام مهم در مسیر حضور اهل تسنن در حاکمیت کشور.

▼ حقوق شهروندی، حس رضایتمندی

تا پیش از انتصاب حسین‌زاده در دولت پزشکیان به‌عنوان معاون رئیس‌جمهوری، حضور اهل سنت در بدنه دولت، نیروی نظامی و البته مجلس شورای اسلامی و مجلس خبرگان رهبری به‌عنوان نماینده اقلیت مذهبی به چشم آمده است اما در موقعیت بالای سیاسی و مدیریتی تا به امروز و این تصمیم پزشکیان شاهد چنین اتفاقی نبوده‌ایم. اگر چه در قانون اساسی ممنوعیت درباره چنین نقش‌آفرینی در کار نبوده است اما طی همه این چند دهه چنین حضوری همچون تابویی بود که بر فضای سیاسی کشور ما سایه افکنده بود. اگر چه روزی که ظرف از تبعیض مثبت گفت؛ نقد بر آن شد که مگر تشیع چه ایرادی دارد که چنین نگاهی را در پیش گرفتید و بسیاری همان زمان در پاسخ به این واکنش‌ها از محدودیت‌ها و محرومیت‌های این شهروندان در کشور گفتند و ضرورت جریان کاستی‌ها را بر مبنای حقوق شهروندی مطرح کردند و همچنین برخی شایسته‌سالاری را بالاتر از این نگاه دانستند و چنین تبعیض مثبتی را مانع اجرای آن عنوان کردند اما پزشکیان در راستای وفاق ملی تابوشکنی کرد. اگر چه در لیست وزاری پیشنهادی اش هیچ اهل سنتی را معرفی نکرد؛ که نام عبدالکریم حسین‌زاده هم در میان معرفی‌شدگان شورای راهبری به عنوان چهره قابل اتکا از لحاظ شایستگی علمی و عملی مطرح بوده است و احتمالاً اگر معرفی می‌شد در بیج مجلس با چالش بسیاری روبه‌رو بود اما با معرفی او به‌عنوان معاون خود عملاً مانع چالش با مجلس و البته ایجاد رضایت و امید در جامعه به‌ویژه اقلیت‌های مذهبی که قطعاً جمعیت کمی هم نیستند، شده است. چنانچه عباس موسایی در یادداشتی به این موضوع اشاره کرده و نوشته است: «رود آقای عبدالکریم حسین‌زاده به کابینه وفاق ملی در سمت معاون رئیس‌جمهور در امور توسعه روستایی و مناطق محروم کشور، نشانه‌ای از خروج مفهوم وفاق ملی از روایتی تقلیل‌گرا و نحیف و گسترش پهنه اثر مفهوم وفاق ملی در ادبیات سیاسی کشور است... باید از هر تحولی هر چند اندک در مسیر تقویت رابطه ملت-دولت در ایران به‌عنوان مقدمه توسعه ملی ایران، استقبال کرد.»

تعاملی و محدودکننده در سطوح مدیریتی با اهل تسنن نیز در این دوره رخ داد. برای بیان نوع بر خورد و تعامل با اهل سنت در آن دوره همین یک مورد کافی است که در همان زمان شورای عالی انقلاب فرهنگی، مصوبه‌ای با نام «اساسنامه شورای دولتی برنامه‌ریزی مدارس علوم دینی اهل سنت» داشت و موجب انتقادات بسیاری از سوی چهره‌های اهل تسنن در کشور شد و عملاً آموزش دینی آنها را نیز تحت الشعاع قرار داد. البته آن تلاشی که در دولت قبل استارت خورده بود، همچنان ادامه پیدا کرد. چنانچه در جریان انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۱۳۸۸، پس از آنکه فراکسیون نمایندگان اهل سنت مجلس هشتم در نامه‌ای به نامزدهای این انتخابات، از آنان خواستند در صورت پیروزی «حداقل یک یا دو وزیر اهل سنت به مجلس معرفی کنند، کاندیداها واکنش منفی نسبت به آن نداشتند. البته پس از زوی کار آمدن دوباره احمدی‌نژاد بر اساس اینکه فضای فعالیت سیاسی و اجتماعی در کشور محدودتر شد؛ حضور و نقش‌آفرینی آنها هم بیشتر به حاشیه رفت.

▲ **دولت تدبیر و امید:** در دولت حسن روحانی باردیگر مطالبه حضور اهل سنت در مناصب‌های بالایی اجرایی به میان آمد. اگر چه در سال ۱۳۹۲، مقام «مشاور رئیس‌جمهور در امور اهل سنت» از سوی روحانی حذف و مقام «دستیار ویژه رئیس‌جمهور ایران در امور اقوام و اقلیت‌های دینی و مذهبی» ایجاد شد و آن را به علی یونس داد اما همان زمان او وعده داد که «در آینده‌ای بسیار نزدیک»، تعدادی از «پست‌های کلیدی و ارشد مدیریتی کشور» به اقلیت‌های قومی و مذهبی واگذار خواهد شد. البته در این دولت بالاترین مقام اجرایی به یک سنی مذهب تا به آن زمان داده شد و عماد حسینی به‌عنوان معاون بیژن زنگنه، وزیر نفت روی کار آمد و همچنین صالح ادیبی، از چهره‌های کرد اهل سنت به‌عنوان سفیر ایران در ویتنام و کامبوج معرفی شد. این مطالبه اما هم‌زمان با موضوع تدوین منشور حقوق شهروندی باردیگر مطرح شد و بحث بر سر تابو بودن حضور اهل سنت در مقام استاندار و مسئولیت‌های بالایی اجرایی ادامه پیدا کرد؛ تا جایی که نمایندگان مجلس اهل سنت از جمله عبدالکریم حسین‌زاده خواهان بازگشت «مقام مشاور رئیس‌جمهور در امور اهل سنت و تبدیل دستیار ویژه به معاونت» شد.

▲ **دولت ابراهیم رئیسی:** در دولت ابراهیم رئیسی، تقریباً رفتار با اهل سنت همانند دولت احمدی‌نژاد بود. اگر چه مولوی عبدالحمید از چهره‌های سرشناس اهل سنت از حامیان رئیسی در انتخابات بود اما آنها همچنان بی‌بهره از سمت‌های بالای مدیریتی در این دولت بودند. در این بین سمت «مشاور در امور اقوام و اقلیت‌های دینی و مذهبی» در این دولت دوباره احیا شد و عبدالسلام کریمی از چهره‌های اهل سنت بر کرسی آن تکیه زد. در شهریور ۱۴۰۲، رئیسی در نشست با علما و نخبگان اهل سنت مدعی شد که «۱۷۰۰ مدیر اهل سنت» در دستگاه‌های اجرایی کشور فعالیت دارند.

▼ پزشکیان و اهل سنت

ادامه مطالبه‌گری برای حضور چهره‌های اقلیت مذهبی و اقوام چنان بود که در آستانه انتخابات ریاست‌جمهوری مسعود پزشکیان، بیانیه‌ای با عنوان «حقوق اقوام و اهل سنت» منتشر کرد که در بخشی از آن آمده است: «اگر این کاستی‌ها و بخشی‌نگری‌ها و فقدان نگاه ملی را در حوزه فرهنگی و مذهبی نیز تعمیم دهیم حساسیت‌ها و ضرورت‌ها بیش‌تر به چشم می‌آیند. بنده از اینکه رهنمودهای حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری در «وحدت کلمه» و تلاش برای «انجام ملی» و تقویت برادری بعضاً در نزاع‌های بی‌حاصل و دشمن‌پسند مذهبی و اعتقادی کپرنگ می‌شود، حسرت و تاسف می‌خورم و تأمل در فرصت‌هایی که این وضعیت ناخوشایند از این دیار

سمیه متقی

دبیر گروه سیاست

دوشنبه حوالی شب خبر آمد که عبدالکریم حسین‌زاده از سوی مسعود پزشکیان معاون امور توسعه روستایی و مناطق محروم شده است؛ نماینده نطقه و اثنوین استان آذربایجان غربی در مجلس (نهم) دهم و دوازدهم) که اتفاقاً هم از اهل سنت و هم کرد است و همین تصمیم، تریک و واکنش‌های متفاوتی را در پی داشت: از موضوع تقویت «وفاق ملی» که بسیاری از چهره‌های سیاسی و اجتماعی در پی این خبر به آن اشاره کردند تا هشتک «ایران برای همه» که از آذر منصوری، رئیس جبهه اصلاحات تا بسیاری از فعالان رسانه‌ای و مردم جامعه در پی این خبر از آن استفاده کردند.

▼ اهل سنت در میان مدیران ارشد؛ از گذشته تا به امروز

حضور اهل تسنن و قومیت‌ها در میان مدیران ارشد اجرایی کشور از جمله مواردی است که طی دهه‌های اخیر به‌ویژه پس از آنکه سیدمحمد خاتمی، رئیس‌جمهوری دوران اصلاحات از جامعه مدنی و الزامات آن سخن به میان آورد؛ به محافل بحث و گفت‌وگوی سیاسی، اجتماعی و آکادمیک وارد شد و کم‌کم به مطالبه‌ای نه‌فقط در میان جماعت اهل سنت بلکه از سوی اجتماع بدل شد؛ تا جایی که در انتخابات سال ۱۳۸۴ کاندیداها از جمله مهدی کروبی و مصطفی معین بر ضرورت حضور و نقش‌آفرینی آنها تأکید کردند.

▲ **از پیروزی انقلاب تا پایان جنگ:** نام ابراهیم یونس به‌عنوان اولین استاندار کردستان که در دولت موقت مهدی بازرگان حضور داشت؛ شاید اولین حضور یک چهره اهل سنت در سطح مدیران مبنای کشور بود و مدیریت مرتبط با امور اهل سنت هم معمولاً با حضور چهره‌های شیعه‌مذهب صورت می‌گرفت و البته با توجه به وضعیت جنگ و نقش‌آفرینی گسترده روحانیون در پیشبرد اهداف انقلاب، کمتر بحثی درباره حضور آنها در محافل سیاسی و اجتماعی در سطح بالای مدیریتی مطرح می‌شد.

▲ **دولت سازندگی:** با ایجاد ثبات پس از پایان جنگ رفته‌رفته خواسته‌های اجتماعی اقوام و مذاهب بر جسته‌شد و احتمالاً همین هم موجب شد که در دوران ریاست‌جمهوری اکبر هاشمی‌رفسنجانی، مقامی به‌عنوان «مشاور رئیس‌جمهور در امور اهل سنت» شکل گیرد و محمد اسحاق مدنی، که از روحانیون اهل سنت بود به‌عنوان مشاور او در این زمینه به فعالیت مشغول شود.

▲ **دولت اصلاحات:** اگر چه شاید به‌دفعه از آن بر خسی تحلیل‌گران، سیدمحمد خاتمی، رئیس‌جمهوری دوران اصلاحات چندان توفیقی در حوزه حضور اهل تسنن در رده مدیران طراز اول کشور نداشت اما بحث جامعه مدنی و حقوق شهروندی که از این دوران در کشور بر جسته‌شد؛ عملاً مسیر فرهنگساز برای ورود این نیروها و پذیرش آنها را در سطوح بالاتر هموار ساخت؛ چنانچه با وجود موانع موجود در فضای سیاسی و فرهنگی کشور که هاشمی‌رفسنجانی نیز در خاطرانش به آن اشاره کرده است، در پایان دوره حضور خاتمی در جایگاه ریاست‌جمهوری، به‌مرور شاهد پرنرنگ‌سازی نقش اهل سنت در دولت به عنوان شعار و وعده کاندیداها و انتخاباتی پارامتری از تحقق حقوق شهروندی در جامعه بودیم.

▲ **دولت محمود احمدی‌نژاد:** در این دوره با توجه به اینکه شاهد تضعیف جامعه مدنی، تحزب و... در کشور و مواجهه سخت با انواع دگراندیشی سیاسی و اجتماعی بودیم؛ عملاً رویکرد نه‌چندان